

hele nuværende Tilſtand var daarlig og forfærdigt, og ſom om det ikke kunde hjælpe at ændre derpaa med mindre Endringer, men at man maa have en hel ny Tilſtand frem, ſaa har det jevnlig viift ſig, at der er fremkommet ſaa mangfoldige og nye Meninger om, hvilken denne nye Tilſtand ſkulde være, at der er den ſtorſte Sandsynlighed for, at Gjennemførelſen af en ſaadan Tilſtand vilde blive, om ikke aldeles umuligt, ſaa dog overordentlig vanſkellig. Men endnu vigtigere er det, at, naar det ved ganſke ſærdeles Omſtændigheder bringes til, at en ſaadan ny Tilſtand kommer frem, har man meget jevnlig og ſaa godt ſom altid oplevet, at den kun har bragt ſaare ringe Nytte og i alt Fald ikke er bleven af nogen varig Betydning. Selv om Midlerne maatte være af en mere eller mindre forſvarlig Art, er den pludſelige Omvæltning af alt Beſtaaende til noget ganſke Nytt netop af den Beſtaffenhed, at den ikke let kan føre til det Gode, men fører tilbage til det, ſom kunde være ordnet paa en anden lempeligere og roligere Maade. Dette gjælder ganſke viſt ogſaa i høi Grad om de Forhold, ſom nu her ere tilſtede, og derved kommer jeg tilbage til det Punkt, ſom egentlig ligger for nu, nemlig Afgjørelſen af, hvorvidt det ene eller det andet foreliggende Forſlag ſkal vedtages. Det er ganſke rigtigt, at det Udtryk er blevet brugt, ſom det ogſaa er blevet bemærket af den ærede ſidſte Taler — ikke af den ærede Rigsdagſmand fra Bornholm (Kofod), men netop af den ærede Ordfører for dette Forſlag —, at man her vilde gjøre Skridtet fuldt ud. Det var netop lige overfor denne Uttring fra hans Side, at jeg maatte gjøre den Bemærkning, at det var en ſtor Miſkjendelſe og Miſforſtaelſe, derſom man troede, at dette ſkulde være en Grund til at gaa ind paa det nævnte Forſlag, og herom vil han viſt være bleven overbevift ved Forhandlingen i Dag. Men det lader ſig ikke negte, at, naar man maa komme til denne Erkjendelſe, ſaa kommer det Spørgſmaal lige fuldt frem, om man ſkal gjøre et Skridt fremad, om hvilket det er givet, at det kan og vil ſke, og ſom maa indrømmes at være et Skridt fremad paa den Vej, ſom man anſer for at være den enſtelige og den rigtige, eller om

man ſkal ſtandſe dermed, fordi man vil gjøre endnu et Skridt frem, om hvilket jeg ganſke viſt ikke vil ſige, at det er umuligt — thi hvad er vel i denne Tid og i denne Verden umuligt —, men hvorum jeg dog tør ſige ſaa Meget, at det ikke er ſandsynligt, at det i den nærmefte Fremtid vil kunne gøres, hvortil jeg endnu kan ſøe, at derſom der ſkulde komme Forhold og Tider, ſom maatte tilſtede, at Skridtet kunde gøres, vilde det ogſaa kunne gøres, om vi nu gjøre dette Skridt fremad. Det forekommer mig derfor efter denne Betragtningſmaade at være et ganſke beſynderligt Balg, man gjør, ved ikke at ville gjøre dette Skridt fremad. Jeg tror ikke, at man kan støtte ſig til den Grundſætning, at man ikke kan gjøre det, fordi man vil gjøre Skridtet fuldt ud, thi det er man langt fra at komme til, og kunde man gjøre Skridtet fuldt ud, ſaa tror jeg, at ſkal dette være en nogenlunde rigtig Betegnelse af, hvad der ligger i Udtrykket, er det Noget, der ikke egner ſig for det danſke Folk, og jeg kan ſøe til — thi Hiſtorien har bevidnet det — Noget, der ikke er til Gavn og Nytte for noget Folk.

Bale: Den korte Bemærkning, jeg har at gjøre, er fremkaldt ved en Uttring af det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds (S. A. Hanſen), ſom talte om Overlærerne. Med Henſyn til dette Forſlag vil jeg bede det ærede Medlem at tage det ganſke paa ſin Samvittighed. Det er ham, der ved ſin udtrykkelige Opfordring til mig har fremkaldt det; ellers havde jeg ſlet ikke driftet mig til at fremkomme med det. Men jeg vedſender mig fuldſtændig den Tanke, ſom ligger deri, og tror, at den vil ſeire, og det er denne, at de Midler, ſom nu paa en eller anden Maade ere henlagte til Kirken, kunne komme den offentlige Underviſning til Gode, der gaar ud over Almueunderviſningen. Dette er min Tro. Ege overfor den ærede Miniſter maa jeg benytte Leiligheden til blot at ſige, at jeg ikke har talt om at omſtøde det Hele. Dette bemærkede jeg overfor det ærede Medlem for Svendborg Amts 5te Valgkreds (Høgsbro). Nei, jeg mener kun, at ſelv om der ikke udkommer nogen af diſſe Love, er der Midler